De geschiedenis van Woutertje Pieterse

Multatuli

bron
Multatuli, *De geschiedenis van Woutertje Pieterse*. Niet eerder verschenen, 2002

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mult001gesc01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

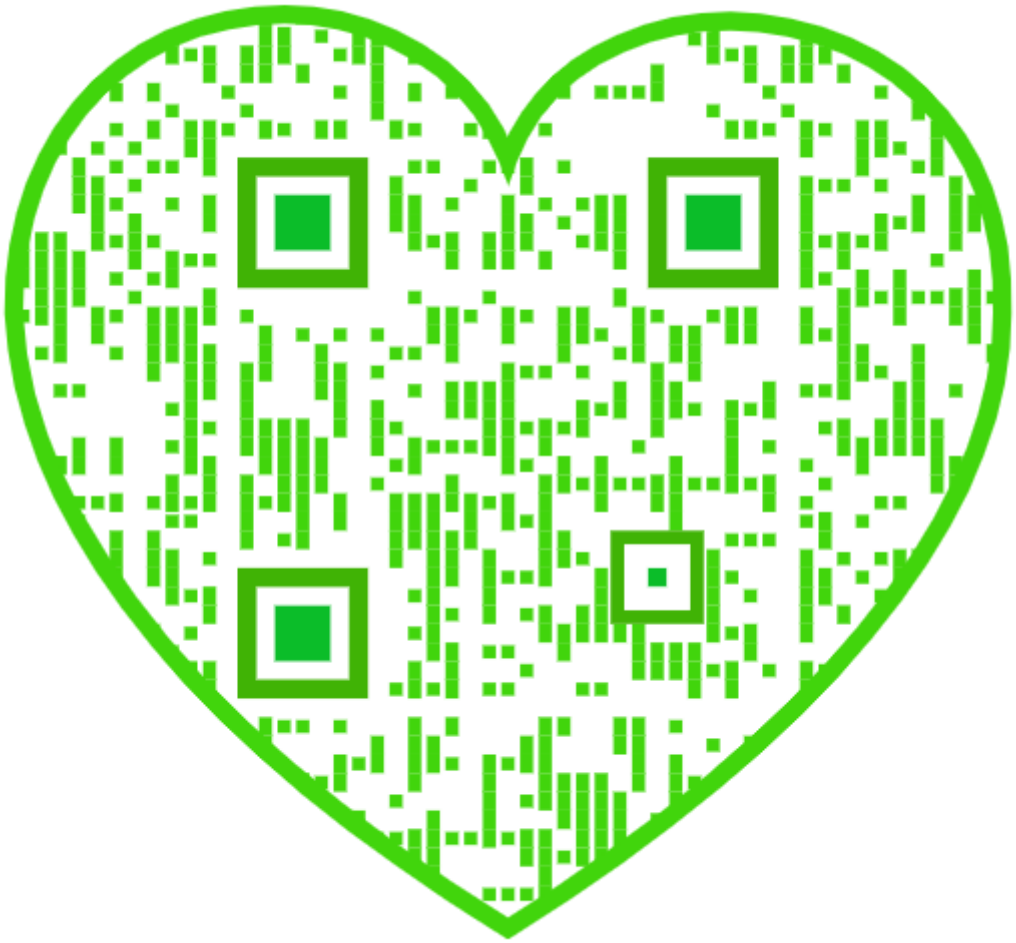

De geschiedenis van Woutertje Pieterse, zoals verschenen in de *Ideën*: Eerste deel

Ideën I

-

361

Chronologisch-archaeologisch onderzoek naar den oorsprong dezer geschiedenis, en van den naam der hartenstraat. Over Poëzie in 'n stad wier naam op dam uitgaat. Ongeneeslyke liefde, en vlechten, van valsch haar. De held van deze historie verdedigd tegen 't vermoeden van misdaad. Apothéose van Glorioso. *'t Gevaar van den roem, en de veiligheid van 't bovenste plankje. De geduldige Kat van vader* Van Alphen, *die nooit zooveel geduld noodig had - ik meen de Kat - als de kinderen die z'n versjes moesten leeren - de versjes van* Van Alphen, *meen ik - en als de martelaars van de ouderlyke ydelheid, die ze moesten aanhooren.*

362

Een kort hoofdstuk in vyf deelen. 1^0 *De nederigheid van den schryver, blykende uit de erkentenis zyner onwetendheid omtrent den naam van zekere poort.* 2^0 *De invloed van* Fransje Halleman *op* Wouter's *heldenziel.* 3^0 *Verband tusschen dien invloed en de profetiën van* Habakuk. 4^0 *Nog iets over* Habakuk,*met 'n wenk over de onbegeerlykheid van gedrukte perzikken.* 5^0 *Groote menschen bezien door de kleine. Iets over de staart van m'n chinees, en de halskraagjes van 't menschdom.*

363

Een italiaansche roover op 'n buitensingel te Amsterdam. Proefje van 't bitter lyden der deugdzame Amalia. Privat *en* Jouvin *met huwelyken en godsdienstige waskaarsen, de palladia der zedelykheid. Bewys van het fatsoen der Hallemannen, waaruit men tevens kan te weten komen hoe eerlykheid ryk maakt. Korte bespiegeling over gebrek aan ruimte.*

365

Verloren suikerpotten en zoekgeraakte bybels voor de rechtbank van 't geweten. De onmannelykheid der natie, volgens Siegenbeek *en andere moralisten. De verdiensten en de gebreken van* Leentje, *beschouwd uit 'n menschenvriendelyk oogpunt. Verregaande onkiesheid van de voorprinselyke spelmethode.*

367 - 369 - 371 - 375

Kort hoofdstuk zonder Ideen. *De hollandsche graven in-verband met de pryzen van 't vleesch, en de ongegronde verdenking van* Pennewip's *eer.* Leentje*'s onzichtbaar talent om kleeren en zielen te herstellen.*

376

Weer 'n hoofdstuk zonder Ideen. *Diepzinnige achterhoudendheid van juffrouw* Laps. *Predikatie van* Stoffel. Wouter's *standvastige trouw aan* Glorioso.*Roerende terugblik op* Scelerajoso's *dood, dien we, om 't gevoel des lezers te sparen, en wegens zeer uitgebreide* binnenlandsche betrekkingen, *vroeger slechts lieten gissen. Fatsoenlyk sterfgeval van* Glorioso. *De laatste Koning van Athene. Bedorven magen en verscheurde trommelvliezen, voorgesteld als gevolgen eener eigenaardige stofwisseling.*

377

Beschouwingen over de manier om 'n groot man te worden. Twee stokpaardjes. De lezer wordt bedreigd met verzen, en uitgenoodigd tot wat lof over de kunstige wyze waarop de schryver, na tuchteloos dwalen, hem terugbrengt naar Wouter.
378 - 379 - 381
Voorbereiding tot 'n avendje. Rolverdeeling. Stryd tusschen willen en zyn, geopenbaard in 'n kindermymering (daguerreotiep). Moddersloots-droomen, stroohalm-wedvliet, eenden-oorlog en molen-vertellingen, eindigende met 'n luchtreis.
381 - 382 - 383 - 384
Dichtoefeningen, pruikevreugd, pruikeverdriet en pruikewanhoop.
385
Een salieavendje met wysgeerige zysprongen op 't gebied der kunst. Dergelyk uitstapje naar Pompeï, *viâ* Fontainebleau. *Mogelyke promotie van de baker. Vreeselyke gaping in de geleerdheid van den Schryver, die niet eens weet wat* Wimpie *geantwoord heeft en wie er schelde.* Stoffel's *zoölogische geestigheid, oorzaak van 'n laatsten punischen oorlog.* Pennewip *homoeopaath en vredestichter* malgré lui. *Arme* Wouter!
386 - 387 - 388 - 389 - 390 - 391 - 392
Nasleep van den àllerlaatsten punischen oorlog. Nederlaag van Hannibal-Laps *door* Scipio-Pennewip. *Politiek baskule-systeem. Litteratuur van de toekomst. Buitenkansje voor den lezer, die hier allerlei gewichtig nieuws verneemt dat nog gebeuren moet.*
393 - 394
Ontwikkeling der oorzaken van den lankwyligen vrede in Europa, waaruit tevens (Alles Is In Alles!) *den lezer 't nut blyken kan van de gezette studie der salieavenden. Vervolg en slot der dichtproeven, zeer geschikt voor rederykers en andere knappe versopzeggende kinderen. Arme* Wouter... *neen,* ryke Wouter!
396 - 397
Nauwkeurig bericht omtrent den toestand der hoofdpersonen van deze geschiedenis, na de katastrofe.
398 - 399 - 404
Wat vluchtige karakterstudie, gevolgd door 'n zot sprookje.
405 - 406 - 407 - 408 - 409 - 410 - 411 - 412
Plechtig bezoek van huisdominee, dat anders afloopt dan de scherpzinnigste lezer kan voorzien. Taal, genade, 't huis op den hoek, de gekompromitteerde vrouw uit Babilon, *prikkelslangen, napreek met gevoeligheid... arme* Wouter!
413
Een treffende vogelhistorie, met 'n wenk over 't nadeel van hoefyzers als voedsel. Doorslaand bewys van Wouter's *beterschap, blykbaar uit 'n kerkelyk getuigschrift.* Wouter's *eerste uitgang. Zyn studie in de liefde. Kongrevische vertelling die dóórbrandt in water.*
438 - 439 - 440 - 441 - 442 - 443 - 444 - 445

Ideën II

Groote verandering in de familie Pieterse. Wouter's *benoeming tot lyfpoëet van jufvrouw* Laps. *De bergen in Azië, gebruikt als behoedmiddel tegen europesche verwaandheid.*
510

Wouter's *eerste les in verzemakery, en z'n* 1001*e in nederigheid. Belangryke ontmoeting van 'n waschvrouw en haar dochter. Onderricht in 't alleen zaligmakend geloof.*

512

Een zonderling hoofdstuk, dat echter in nauw verband staat met Wouter's *geschiedenis. Mythe en Historie. Waarheid en leugen. Beminnen, weten, stryden, de hoofdneigingen van individu en mensheid.*

513

Waarheid in legende.

517 - 518

Wouter's *droom.*

519

Weer een avendje.

520 - 521

Ideën V

Extra-fine-superior-water-colours... warranted! *Oude en nieuwe prenten. Stoffelsche wyshedens.*

1047 - 1048

Bevolking-statistiek van een onbekend Keizerryk. De geest van Femke *komt manen, en wordt in die funktie welwillend bygestaan door* Wouters *neus. We staan voor 't kleine te laag. Rehabilitatie van* Petrus. Ophelia *zonder vlekken... niet* warranted *voor de toekomst. Beschouwingen van* Stoffel *en* Leentjen *over dramatische kunst. Hoe* Salomo *en* Mozart *veramsterdamd geworden zyn.*

1049 - 1049a - 1049b - 1049c - 1049d

Vervolg: Onechte Zoon, *gekompliceerd met 'n* echt *zilveren doosje,* onechte *eerlykheid,* echte *naïveteit van* Leentje *en* onechte *bravigheid der juffrouwen* Pieterse.

1050

Laps versus Pennewip. Wouters embryologische studiën.

1051c

Lapsen-triumf. De roem van Floris V *gestaafd door de verhevenheid van 'n komma. Letterkundige oefeningen onder de leiding van meester* Pennewip. Wouter's *arglistig gebed.*

1052 - 1052a - 1052c - 1053

Over middelpuntschuwende en aantrekkende krachten, negatieve en pozitieve polen of zoo-iets, blykbaar in 'n paar bezoeken die Wouter *byna niet aflegt.*

1059 - 1059a - 1059b

Onze held legt weer 'n bezoek af, en woont akelige tooneelen by. Sporen van kannibalismus in Europa. *Saturnalie op dokters studeerkamer. Vreeselyk tafreel van kinderen die hun vader mishandelen.*

1060 - 1060a

De lotgevallen van een vlalepel, met 'n handleiding tot het begraven van ongelukken. 'n Oude historie uit Straat Magellaan, *niet ontoepasselyk op andere straten.*

1062

Een splinternieuwe gradus ad Parnassum, *niet precies dezelfde die* Faust *ten-geschenke kreeg van* Mephisto.

1063

Onderzoek naar de oorzaken waarom Femke *by zekere gelegenheid niet gelachen heeft.*

1065 - 1067 - 1068 - 1069 - 1073 - 1074

Wouter moet 'n beroep kiezen.

1075 - 1079

Ideën VI

De keerzy van den roem. Wouter's *begrippen over kommanditair wereldbestuur, oorzaken van 'n ergernis die, viâ* Missolunghi, *uitloopt op* Femke.

1081 - 1083 - 1084 - 1085

Wouter's *eerste studien in menschenkennis.* Il y perd son latin.
Leentje's *extra-woordenboeksche bydrage tot de kennis der nederduitsche taal. Een half dozyn verbazingen.*

1088

Wouter's *intrede in 'n brok van de werkelyke wereld. Taalkundigheid van den auteur, blykbaar in 't vinden van den oorsprong van 't woord* hypotheek, *dat geboren is op den Zeedyk te Amsterdam. Muntslag. Zaken! Gods vinger in 'n leesbibliotheek, naast snuif en tabak.*

1089 - 1090 - 1091 - 1092 - 1094

Over zekere digestie-verschynselen, en de betrekkelyke bruikbaarheid van slecht voedsel.

1095 - 1096 - 1097 - 1101 - 1103 - 1107 - 1110

Strabbe's regula *van 'menging' onder de oogen gezien, in-verband met de manier om onbruikbare zedelyke thee te krygen, tegen zóóveel 't pond verkoopbare...* fiktie. *Onsmakelyke bywoorden. Bespottelyke heldenmoed die van beter getuigt. Alweer Juffrouw* Laps!

1111 - 1112 - 1113 - 1114 - 1115 - 1116

Toulon est là! *Woedende uitval van den auteur tegen monologen, met 'n afschrikkend voorbeeld ter adstructie.* (De uitval is gesupprimeerd, en de lezer krygt vandaag alleen 't voorbeeld.) *Gesprekken op den* Olymp, *waarby* Jupiter *'t wel eens zou kunnen te-kwaad krygen als-i zich waagde aan 'n antwoord. Boterammen, onderbroeken, yverzucht en 'n pastoor, alles opgeluisterd door volslagen absentie van godzaligheid.*

1117 - 1118 - 1119 - 1120

Het verregaand liberalismus van juffrouw Pieterse *is oorzaak dat de lezer ditmaal niet te weten komt waarom pater* Jansen *zoo doof was aan z'n linkeroor.*

1121

Tweede deel

Voornaam bezoek. Koningen en oliekoeken. De gesprekken van de 'massa'. Catapullische inspatting van de 'massa'. Où peut on être mieux? *Zweven en vallen. Helaas! De auteur is beschaamd over z'n held, en bevreesd dat dit wel 'ns meer zal gebeuren.*

1127 - 1128 - 1129 - 1130 - 1131

Over de zedelyke strekking van 't kleerborstelen. Onridderlyke verdichtselen des harten. Godenvingers en duivelsklauwen, tweede editie. *De eigenaardige kalmte van*

'n kwaad geweten. Iets over driehoeksmeting in 'n bedstee, en maagdepeeren in den Jodenhoek. Hm... zy *weer!*

1132 - 1133 - 1134

Zelfs juffrouw Laps *zegt soms 'n waarheid die 't overdenken en toepassen waard is. Dezelfde autoriteit in-zake:* menschenkennis. Don Quixote de la Mancha. *Goden, duivels en...* Fancy.

1135 - 1136 - 1137 - 1138 - 1139

De lezer maakt kennis met een der meestberoemde Nederlanders van deze eeuw. 'En de Heere zeide tot Satan: zie, al wat myn knecht Job heeft, zy in uw hand! Alleen strek uw hand niet aan hem uit.' *Hoe juffrouw Laps door vuur van de straat verhinderd werd deze voorwaarde te breken. Een-en-ander over de kalmte van beschermengelen.*

1140 - 1141 - 1142 - 1143 - 1144 - 1145

Dit hoofdstuk is gekopieerd uit 'n oud Register der handelingen en besluiten van zekere schutsgodin. Een brok grootwereld. (De lezer kan staatmaken op meer.) *'t Verhaal van* Klaas Verlaan, *den* 'Amstelhavenknecht'. *Geleerde verhandeling over voetzoekers. Juffrouw* Laps *wikt,* Fancy *beschikt.*

1146 - 1148 - 1149 - 1150 - 1151 - 1152 - 1153

De leer der doeleinden duidelyk gemaakt door 't achterste-voor zetten van omdatten en opdatten. Hossen! Arme, arme, arme, Laps! *Mysterieus standbeeld in de* 'Gekroonde Jeneverbes.' *Republikeinen in konflikt met de Keizersgracht.* Wouter *krygt 'n zusje.*

1155 - 1156 - 1157 - 1158 - 1159 - 1160 - 1161 - 1160

Een hoofdstuk zonder aventuren, dat gerust kan worden overgeslagen door elken lezer dien 't om voortzetting van de geschiedenis te doen is. Alleen op 't slot wordt de eentonigheid eenigszins afgebroken door 't zonderling lotgeval van 'n kruiwagen en 'n onbillyken droom, 't eenige wat de uitgeputte auteur ditmaal leveren kan.

1161 - 1162 - 1164 - 1165

Lezers die gesteld zyn op deftige poëzie, kunnen ook dit hoofdstuk weer overslaan. 't Is vol prozaïsch realismus, zich openbarend in de hydrogymnastische oefeningen van 'n kastalische-fonteinnimf - tevens van beroep: waschvrouw *- met 'n ridder in de luur, die 'n brief ontvangt uit den hemel:* mirakel!

1165 - 1166 - 1167 - 1168 - 1169

Nieuwe blyken der verdorvenheid van Vrouw Claus *- en van den auteur - in-zake:* aesthetika. *Een weerbarstige verloren zoon. Verschyning van 'n muts en 'n* Sybille. *Geroepen, en... àls geroepen*! Wouter *begint iets van de* 'vier windstreken' *te zien.*

1170 - 1172 - 1173

Femke, *nogeens* Femke, *en - na 'n roerende complainte over den dood van twee genien - weer* Femke! *Alles opgeluisterd met teleologische opmerkingen over puistjes, vaderlandsliefde, karakter, en verdere menschelyke zwakheden.*

1175 - 1176 - 1176 - 1177

Tekstverklaring van Ovidius, *door* Willem Holsma. Idem *door* Rotgans *en een auteur. Konflikt op 't Leidsche-Plein tusschen twee potentaten:* Napoleon I, *dnMinos van Kreta.*

Verdienste van 't succes met geestdrift aangebeên,
Kweekt in 't armzalig koor, laaghartigheid alleen.

Tekstverklaring van Ovidius, *door* Willem Holsma. Idem *door* Rotgans *en een auteur. Konflikt op 't Leidsche-Plein tusschen twee potentaten:* Napoleon I, *dnMinos van Kreta.*
Verdienste van 't succes met geestdrift aangebeên,
Kweekt in 't armzalig koor, laaghartigheid alleen.

Tekstverklaring van Ovidius, *door* Willem Holsma. Idem *door* Rotgans *en een auteur. Konflikt op 't Leidsche-Plein tusschen twee potentaten:* Napoleon I, *dnMinos van Kreta.*
Verdienste van 't succes met geestdrift aangebeên,
Kweekt in 't armzalig koor, laaghartigheid alleen.

1177 - 1178 - 1179 - 1179a

De tuchtelooze auteur - gebrek aan school! - *vertelt niets van 't purpren haartje, doch integendeel allerlei zaken. Hy geleidt den lezer langs keizerlyken weg in de kommeny waar* Leentje *zout moet halen. Verzoeke vriendelyk dit gebrek aan zout niet meer dan driemaal in-verband te brengen met des auteurs schryfmanier.*

1180 - 1181 - 1181a - 1182

Ariadnisme *met modern-burgerlyke verwikkeling. Treurzang over de hedendaagsche onbruikbaarheid van wonderen.* Wouter *krygt les, en wordt* - als de lezer - *uitgenoodigd zich 'n tydje te spenen van romantiek.*

1183 - 1184 - 1185 - 1186

Ochtendmymering. Iets over de beschavende strekking van onkreukbare halsboorden. Non omnibus licet... *zonder de minste toespeling op Corinthe.*

1187 - 1188 - 1189 - 1190

Wacht-oefeningen, als geschikte objektieven voor 'n fotografie-kastje. Nieuwe portretten. Hoestende intree in de handelswereld. Multa tulit!

1191 - 1191a - 1192 - 1193 - 1193a - 1193b - 1193c - 1193d - 1193e - 1194 - 1200

De auteur vermaakt ziek met meikevers. Wouters rekenkunstige bekwaamheid gewogen en te ligt bevonden. Z'n opleiding in 't vak van Merkurius... den bode der goden. Speldeprikken in 'n windblaas.

1201 - 1202 - 1203 - 1204 - 1205

Ideën VII

Over al de rytuigen van 'papa' en de hoogheid van 'n elsasser konsul 'die m'n zwager is.' Engelsche nottings *en onderscheiden windsoorten, uitloopende in 'n lange verhandeling over 't parelduiken.*

1206 - 1207 - 1208 - 1209

Schetsen uit onwelriekende streken van zekere wereld beneden de oppervlakte der zee, waarby men, o.a. 'een man als *U*, m'nheer!' *te aanschouwen krygt. Ook de jongeheer* Pompile *blyft voortgaan zich te vertoonen in al z'n geurige beminnelykheid van verstand en hart.*

1210 - 1211 - 1212

De auteur houdt 'n schoone verhandeling over den oorsprong van sommige fatsoenlyke voornamen, en kruipt vervolgens tot in de nauwste gaatjes de hoogheid na, van 'n 'man als u, m'nheer!'

1213 - 1214

Vita longa, ars brevis. *Plebejervreugd over* ‘gekochte kost.’ *Dekadentie van* Herkulanum en Pompeji. Wouter's *verdriet over z'n snel begrip. Parafraze van* Gerrit *op* Talleyrand's ‘pas de zèle!’

1215 - 1216 - 1217

Kwajongens. Vloermat-meditatiën. Een onhebbelyke barbier en 'n benyd vogeltje. Treffende opmerkingen over vergankelykheid. Champollion. *Handel! Onverwachte verandering van 'n geminacht briefje in wichtige dukatons.*

1218 - 1219 - 1220 - 1221

Onmogelykheid een der verhevenste kenmerken van het ware. De roem der hedendaagsche Batavieren, behoudens bataafsche nederigheid eenigszins gestaafd. Handel, Staathuishoudkunde en Petite Voirie *uit den voortyd. Nieuw blyk der verregaande insoliditeit van den auteur die, in-plaats van de beloofde dukatons, den lezer afscheept met ‘oud-roest.’*

1222 - 1223 - 1224

Een allernietigst geschiedenisje. Na 't bywonen van 'n middagmaal in de open lucht, wordt de lezer onthaald op 'n moeielyken tocht naar de derde verdieping, waar Wouter *nog altyd niet vermoord wordt. Over de teleurstelling van den op romantiek verzotten lezer zal de auteur zich weten te troosten.* Quo non ascendam?

1225 - 1226 - 1227

Alweer over 't kleine. Wouter *wordt op post gezet voor de zenuwen van*‘mevrouw.’ *Kent de lezer* Gus Halleman *nog? Verhandeling over het denken, uitloopende in 'n waarschuwing tegen het leenen van boeken aan den auteur, die ten-slotte* fiasco *maakt in* colloquia prava.

1227 - 1228 - 1229 - 1230 - 1231

Over zekere volksverhuizing die - by groote uitzondering, voorzeker! - inderdaad heeft plaats gehad. Wouter, *al lager en lager zakkende, komt eindelyk te-land achter de* ‘britschka *van Papa.*’

1232 - 1233 - 1234 - 1235

Wouter *wordt begunstigd met het verlof om diepzinnige gesprekken aantehooren, en voor pedant meespreken bewaard door 'n vereerende zending naar de mangelkamer.*

1242 - 1243 - 1244

Merkwaardige genoegens van het Buitenleven. *Treurig uiteinde van 'n romantischen droom over wisselkoers, en van 'n parasol.* Wouter *gaat de wereld in om* zeven gulden dertien *te zoeken.*

1245 - 1245b - 1246 - 1247

Wouter *spekuleert allervoordeeligst in ouwe-kleeren. Snelle wisseling in amerikaansche handelsbeweging, waarschynlyk niet zonder invloed op wisselkoers. Nachtgedachten. De terugkomst van den verloren broeder.*

1248 - 1249 - 1250 - 1251 - 1253

'n Moordhol vol rammelend gebeente en ander slecht volk. Zullen pater Jansen *en* Wouter *in dit hoofdstuk* Haarlem *bereiken? Ik geloof het niet, maar de zaak kan meevallen.*

1254 - 1260 - 1260a - 1260b - 1260c - 1260d

Preekjen over preeken, en hoe Wouter *niet aan 't preeken raken kon. Preek van pater* Jansen *over 'n preek van pastoor* Koens, *opgeluisterd door 'n preek van hemzelf. Hoe de auteur woord houdt.*

1261

Wouter *en deugdzame lezers worden teleurgesteld door* Fancy, *die 'n* lynch-*vonnis kasseert. Ter vergoeding levert ze bijdragen tot de physiologie van zekere nijverheid, en benoemt ze* Wouter *tot trooster van 'n diep bedroefde moeder. Of* Wouter *Haarlem bereikt?*

1264 - 1270 - 1271 - 1273 - 1273b - 1275 - 1276 - 1277

Oorsprong der vrymetselary. *Hoe men 't moet aanleggen om met sommige menschen kennis te maken.* Wouter *komt niet te Haarlem.*

1282